

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Географія світового господарства

галузь знань: 01 Освіта

спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

освітньо-професійна програма: Середня освіта (Географія. Біологія та здоров'я людини)

мова навчання: українська

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри загальної та
регіональної географії

Протокол №1 від “30” серпня 2023 року.

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Географія світового господарства
Викладач	Король Олена Миколаївна
Профайл викладача	https://pgf.sspu.edu.ua/kolektyv-kafedry-geografia
Контактний тел.	0500661048
E-mail:	korolelena1976@gmail.com
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=8038 – ДФН https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=563 – ЗФН
Консультації	Консультації проводяться щопонеділка о 12:30 год.; групові або одноосібні. Також можливі он-лайн консультації через інтернет ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.

Анотація до дисципліни

На сьогодні навчальна дисципліна «Географія світового господарства» висвітлює питання щодо етапів розвитку світового господарства, його функціональної і територіальної моделі, провідних трендів структурних змін під впливом науково-технічної революції. Вивчення навчальної дисципліни формує розуміння сучасної структурної та територіальної організації світового господарства, тенденцій у світових світо господарських зв'язках. Студентам запропоновано вивчення основних галузевих систем світового господарства: енергетики, металургійного комплексу, машинобудування, хімічної промисловості, лісопромислового комплексу, легкої та харчової промисловості; сільського господарства, транспорту і зв'язку.

Мета і завдання дисципліни

Основною метою викладання курсу є просторовий аналіз секторів світового господарства та галузей і виробництв, що входять до їх складу; встановлення факторів розміщення та ролі географічного поділу праці.

В результаті освоєння теоретичних знань з курсу «Географія світового господарства» студент повинен:

Знати:

- теорії виникнення, закони, закономірності і принципи розвитку й розміщення світового господарства;
- галузеву і функціональну структуру, тенденції в територіальній організації;
- склад окремих галузей світового господарства та особливості їх територіальної структури;

Вміти:

- проводити аналіз факторів розвитку і розміщення галузей світового господарства;
- аналізувати галузеву і функціональну структуру світового господарства;

- визначати тенденції та проблеми розвитку світового господарства.

Формат дисципліни

Ознаки дисципліни		
Рік вступу	2021	
Освітній ступінь	бакалавр	
Курс навчання	3	
Семестр	6	
Формат курсу	очний/заочний	
Обов'язкова /вибіркова	вибіркова	
Кількість кредитів/годин	4/120	
Кількість розділів	1	
Форма контролю	залік	
Лекції	24 год.	6 год.
Практичні заняття	24 год.	6 год.
Консультації	-	-
Самостійна робота	72 год.	108 год.

Тематичний план вивчення дисципліни.

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Історія формування та етапи розвитку світового господарства.

Тема 1. Поняття про світове господарство.

Наукова категорія «світове господарство». Географія світового господарства – як невід'ємна складова суспільної географії. Етапи розвитку світового господарства. Провідні риси сучасного етапу розвитку (глобалізація, багатоукладність, різностадійність, циклічність).

Тема 2. Функціональна та географічна моделі світового господарства.

Функціональна («центр-периферія») та морфологічна або географічна («Північ-південь») моделі світового господарства, їх зіставлення. Світова олігополія. Глобальні міста.

Тема 3. Вплив НТР на структуру світового господарства.

Еволюційний та революційний шляхи трансформації виробництва. Визначення НТР, її універсальність та всеохоплюваність. Феномен постійного прискорення науково-технічних перетворень. Вплив НТР на галузеву і територіальну структуру господарства. Зміна «лідерів» серед факторів розміщення виробництва.

Тема 4. Природні умови і ресурси світового господарства.

Визначення природних умов і природних ресурсів та умовність їх розмежування в географії світового господарства. Поняття сировини. Географічне ресурсознавство. Регіональні особливості процесу природокористування. Концепція ресурсних циклів.

Тема 5. Провідні підходи до класифікації природних ресурсів.

Порівняння різних підходів до класифікації природних ресурсів. Генетична класифікація з врахуванням господарських аспектів. Обмеженість мінерально-сировинних, земельних і водних ресурсів світового господарства.

Тема 6. Сировинні проблеми світового господарства.

Ресурсозабезпеченість. Індекс ресурсозабезпеченості. Ресурсозбереження. Поділ національних економік країн на ресурсонадлишкові, ресурсозабезпечені та ресурсонедостатні.

Розділ 2. Основні галузеві системи сучасного світового господарства.

Тема 7. Енергетика та паливно-енергетичний баланс світу.

ПЕК як складна міжгалузева система видобутку і виробництва палива й енергії (електроенергії та тепла), їх транспортування, розподілу і використання. Галузева і територіальна структура паливної промисловості та виробництва електроенергії. Місце України у світовій ієрархії. Поняття про паливно-енергетичний баланс. Етапи розвитку ПЕК світу.

Тема 8. Географія чорної та кольорової металургії.

Поняття про конструкційні матеріали. Металургійний комплекс світу, його галузева і територіальна структура. Специфіка чорних і кольорових металів. Класифікація кольорових металів. Провідні фактори розміщення в чорній і кольоровій металургії.

Тема 9. Географія світового машинобудування.

Історія промислових революцій та виникнення машинобудування як галузі. Диверсифікація галузевої структури сучасного машинобудування. Зв'язок з урбанізацією та провідними формами розселення, тяжіння до кваліфікованих трудових ресурсів та наукових центрів.

Тема 10. Галузева структура і територіальна організація хімічної промисловості світу.

Переваги й провідні завдання хімічної промисловості. Створенням продуктів з наперед заданими властивостями, що перевершують властивості природних конструкційних матеріалів та інших традиційних виробів. Різноманітність факторів розміщення та сировинна «всеїдність» підприємств хімічної промисловості. Широка участь в географічному поділі праці.

Тема 11. Лісопромисловий комплекс світу.

Внутрішня структура лісопромислового комплексу. Об'єкти лісозаготівлі (природні ліси та скороспілі плантаційні насадження). Сучасні лісохімічні технології. Екологічні проблеми лісопромислового комплексу.

Тема 12. Географія легкої та харчової промисловості світу.

Групування галузей легкої промисловості. Галузі, що виробляють масову продукцію широкого вжитку. Група галузей «дорогого попиту» (хутряна, ювелірна промисловість та виробництво дитячих іграшок). Різні типи швейного виробництва. Територіальні відмінності в розміщення галузей легкої і харчової промисловості. Вплив природних умов та національних традицій.

Тема 13. Сільське господарство й агробізнес у сучасному світі.

Роль сільського господарства у досягненні глобальної продовольчої безпеки людства. Співвідношення між рослинництвом і тваринництвом. Вплив етнічних й релігійних відмінностей населення і природних особливостей території. «Зелена» і «блакитна» революції. Сільськогосподарська типологія країн світу.

Тема 14. Транспортний комплекс світового господарства.

Поняття про інфраструктуру. Типологія інфраструктурних і транспортних комплексів країн світу. Транспорт – як матеріальний носій світогосподарських зв'язків. Поширення інтермодальних (мультимодальних) перевезень «від дверей до дверей» і «точно в строк».

Тема 15. Географія сфери послуг. Науковий комплекс.

Соціальні та інші функції сфери послуг. Ранжування сервісних послуг. Основні типи соціальної інфраструктури країн світу – ринковий, неринковий і перехідний. Наукові послуги. Галузева і територіальна структура світової науки. Провідні моделі технополісів.

Політика дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни потребує: виконання тестових завдань, самостійної роботи тощо; підготовки до практичних занять; робота з інформаційними джерелами, опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі тощо.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття.

Розв'язання практичних завдань повинно як за формою, так і за змістом відповідати вимогам, що висуваються до вирішення відповідного завдання, свідчити про його самостійність, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

На практичних заняттях присутність здобувачів вищої освіти є обов'язковою, важливою також є їх участь в обговоренні всіх питань теми. Забороняється запізнюватись на навчальні заняття та пропускати їх без поважних причин. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані на консультаціях. Це ж стосується й студентів, які не виконали завдання або показали відсутність знань з основних питань теми. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу. Під час контрольних заходів забороняється використовувати джерела інформації, усні підказки, письмові роботи інших осіб, друківані книги, методичні посібники, телефони, планшети. Забороняється користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням.

Академічна доброчесність

Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Неприпустимо надавати для оцінювання письмову роботу, підготовлену за участю інших осіб. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль навчальних досягнень здійснюється протягом семестру на практичних заняттях. Результати (кількість набраних балів) фіксує викладач.

Використовуються такі форми поточного опитування: усна відповідь за лекційними матеріалами, тестування, контрольна робота з відкритими питаннями, заслуховування повідомлень студента з довідковою інформацією, реферати, створення презентації з її обов'язковим показом та повідомленням, участь у обговоренні питань для контролю знань на практичних заняттях.

Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи студента. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь, доповідь студента, роз'яснення, відповіді на запитання. Усний контроль проводиться майже на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома студентів на початку вивчення навчальної дисципліни. Результати поточного контролю є складовою визначення підсумкової оцінки і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни. До поточного контролю також відноситься виконання практичних завдань, бали за які враховуються у підсумкову оцінку.

При контролі виконання завдань, які винесені для самостійного, опрацювання, оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; вміння застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; написання рефератів; підготовка доповідей, презентацій тощо. Результати самостійної роботи фіксуються в журналі обліку роботи викладача. Бали, набрані студентом за виконання завдань з самостійної роботи, додаються до суми балів, набраних студентом з інших видів навчальної роботи з дисципліни.

У кінці семестру проводиться підсумкова контрольна робота. До контрольних заходів допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю. Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються «незадовільно» незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Вид контролю – залік. Семестровий залік – це форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр. Залік виставляється викладачем автоматично за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені робочою програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка обраховується в кінці семестру як сума балів за виконання всіх видів робіт. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Структура проведення семестрового контролю відображається та доводиться до відома студентів на першому занятті.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	Глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з географії світового господарства; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що впливають з наявних даних. На основі проблемної ситуації виділяє проблему, конструює гіпотези і перевіряє їх. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом навчальної дисципліни.
В	Твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
С	Знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозміненій, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу

	(пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
D	Має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
E	Самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
F	Не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом науки; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
FX	Має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль															Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 1						РОЗДІЛ 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	60	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		
Контроль самостійної роботи															40	
2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		

Розподіл балів, які отримують студенти (ЗФН)

Поточний контроль															Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 1						РОЗДІЛ 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	40	100
2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		
Контроль самостійної роботи															60	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

Згідно Положення «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка» від 27.04.2020 р., можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. 142 с.
2. Сюткін С.І. Вплив науково-технічної революції на галузеву і територіальну структуру світового господарства // Наукові записки СумДПУ імені А.С. Макаренка. Географічні науки. Вип. 10. 2019. С. 110-119.

Додаткові

1. Кузик С.П., Мамчур О.І., Ванда І.В. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2014. 312 с.
2. Немець К.А., Немець Л.М. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі. Харків: ХНУ, 2013. 225 с.
3. Підгрушний Г.П. Значення полюсів соціально-економічного розвитку у вдосконаленні територіальної організації суспільства // Український географічний журнал, 2013. № 4. С. 40-47.
4. Сюткін С.І. Географія світового господарства : робочий зошит для самостійної роботи студентів. Суми : ФОП Цьома С.П., 2018. 30 с.
5. Сюткін С.І., Леонтєва Г.Г. Економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. Книга-зошит. Суми: Університетська книга, 2003. 246 с.
6. Сюткін С.І. Суспільна географія: термінологічний словник. Суми: ВПП «Фабрика друку», 2015. 56 с.

Інформаційні ресурси

1. Географічний портал. Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/countries>.
2. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.ua>
3. Представництво України при Європейському Союзі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/eu>
4. African Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.africa-union.org>
5. Arab league [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.arableagueonline.org>

6. Association of Southeast Asian Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aseansec.org>
7. Encyclopedia of World Problems and Human Potential [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uia.be/world-problems-and-globalissues>
8. Group of Seventy Seven [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.g77.org>
9. Institute for Economics and Peace [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economicsandpeace.org>
10. International monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imf.org>
11. North American Free Trade Agreement [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nafta-sec-alena.org>
12. Open Society Foundations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.soros.org>
13. Organization of the Petroleum Exporting Countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://opes.org>
14. Paris Club [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.clubdeparis.org>
15. The Club of Rome [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.clubofrome.org>
16. United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org>
17. World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org>
18. World Trade Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wto.org>

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. 142 с.
2. Сюткін С.І. Географія світового господарства : робочий зошит для самостійної роботи студентів. Суми : ФОП Цьома С.П., 2018. 30 с.
3. Атлас вчителя. К.: ДНВП «Картографія», 2019. 328 с.
4. Відеоматеріали і презентації по темам курсу.